

- עלי מרפא
- שערי הגלילון
- יין הנגרי
- למעשה
- בני היכלא
- דרכי נועם
- טעם גן עדן
- כוכבי אור
- עונג הפרשה
- חנך לנער
- שאל בני
- הלכה פסוקה
- המעברים הם רמזים לקרב אותך לה'
- אל תוציא דיבה על עצמך
- 'דאה מסוכן כמוני' - האמנם?
- תן כבוד לחפילה
- גענעעיס שוברי חומות
- התורה הזמנית:
- רמזים בהנהגה | דרכי האמורי
- התכלית שברגו
- ההתקרבות לצדיק ע"י מניעות
- הארץ אוכלת את יושביה
- תעריך את תפקידך!
- הכח לשמירת העיניים
- חובת ההשתתפות בחופה

גליון שבועי למבקשי התרופה והעצה לעובדא למעשה במשנת רביה"ק מוהר"ן מברסלב זיע"א

תהיה שליח - לא מרגל!

הטבע נועד להיות מתווך בין ה' לביננו, הבעיה היא כשהוא הופך להיות מרגל, ומפריד בין היהודי לבין האמונה. שליחות לעומת ריגול.

לא משהו שיכול ללוות סיפור שלם מתחילה ועד סוף. אדם שדובר שקר, בדרך כלל יסתיר את עיניו ואת מבטו. ההשגחה היא אמת, כי היא מבטאת את המבט של ה' יתברך אלינו, ואת המבט שלנו בחזרה אליו. לא

הפרשה מספרת אודות המרגלים. זו הייתה יוזמה שהגיע מצדם של בני ישראל, ונועדה לכאורה לסלול את הדרך לארץ ישראל, ולקרב אותם אליה. אך בפועל היא גרמה להם דווקא להתרחק ממנה, ועל הדרך הביאה עוד כמה דברים; ארבעים שנה במדבר, חורבן בית המקדש, ומניעת כניסתו של משה רבינו לארץ ישראל.

שליח או מרגל

המרגלים הוציאו דיבה, וגם שקרו. הם אמנם ייפו את השקר עם מעט אמת, כי כל שקר שאין אמת בתחילתו אינו מתקיים, אבל בסופו של דבר הם הביאו אתם שקר. והשקר מתבטא בכך שהם פגמו בשליחותם, ועשו את ההיפך מהמטרה אליה הם נשלחו. הם נשלחו כדי לקרב את ארץ ישראל אלינו, ותחת זאת עשו הכל כדי להוציא מתוכנו את הרצון אליה.

יש שליח ויש מרגל, וכאן נמצאת הנקודה. השליח נועד להיות מתווך בין האדם לבין מילוי הרצון שלו. כשאדם אינו יכול למלאות רצונו מחמת המרחק וכדומה, הוא שולח שליח שיעשה זאת. התפקיד של השליח להיות צמוד למטרה, ולהיות שליח מתחילה ועד סוף, בלי להפוך בדרך למרגל. המרגלים היו מתווכים בין עם ישראל לארץ ישראל, ותחת מתווכים הם נעשו מונועים.

וזה הסיפור של כל יהודי. יש השגחה ויש טבע; ההשגחה היא הנוכחות הממשית של ה', והטבע הוא שליח של ה', שנועד לתווך בינו לביננו. הבעיה היא כאשר הטבע הופך ממתווך למונוע. אנו חיים בעולם של טבע, ואמורים למצוא בתוכו את ההשגחה. המאבק הגדול ביותר הוא איך לא לאבד את הקשר עם ההשגחה, למרות הטבע. ואיך השלוחים, שהם כוחות הטבע, לא יסתירו מאתנו את האמונה.

אמת ושקר

יש אמת ויש שקר. אמת היא משהו שלא משתנה בדרך, אלא נאמן מתחילה ועד סוף. אדם שדובר אמת, יכול להסתכל בעיניים כשהוא אומר אותה. לעומת השקר, שגם אם יש בה קטעים שהם נכונים, אך היא

עלי מרפא

רבי נתן מדבר אליך!

כל מה שקורה עמך - הכל רמזים מהש"ת לקרב אותך

אהובי בני, מנתבך קבלתי בעש"ק בעת הדלקת נרות שבת, וקראתי מיד כולו מאהבתך, ונהייתי מאריכות הדברים שלך, מחמת שביארת לי ממה שעובר עליך, והעיקר ממה שראיתי שאתה נתון לב קצת שכל זה רמזים מאיתי יתברך לקרבך אליו יתברך ע"ז דייקא. וכי יפה לך ולט, לשום לב בכל יום מה שעובר עלינו, ולשמור הזיכרון היטב כי הכל בשביל תכלית עולם הבא.

ואם אין בידך להבין בפרטיות הרמזים, אנפ"כ האמונה שמאמינים שכל זה רמזים, ומה שמשימים לב להשגיה ע"ז, אנפ"כ שאין מבינים בפרטיות היטב, אנפ"כ זה לבד טוב מאד מה שמאמינים בזה כנ"ל.

והש"ת יעזרך להבין הרמזים מכל הדברים שבעולם, איך להתקרב להש"ת על ידם בכל יום ויום, כפי האדם וכפי המקום וכפי השעה.

כי כל מה שעבר בעולם - הן למוות הן לחיים, הן ליקור הן לזול, הן לעוני הן לעושר, וכל שאר מיני ההסתקאות וסיבובים שעוברים בעולם, בכלל העולם או המדינה או העיר, או בפרטיות על כל אדם ואדם, הכל הוא רק בשביל זה לבד, כדי לזכור אותו יתברך על ידי זה דייקא. כי הוא יתברך מסבב כל הסיבות בחכמתו ורחמנותו, הכל לטובה הנצחית, כדי להכיר אותו יתברך ע"ז בכל יום ויום.. נתן מברסלב מסבני מוהר"ת מז - פז

חק ולא יעבוד

יום	יום לחודש	ליקוטי קמא	ליקוטי הלכות ח"א	משנה בורה ח"ו	דף היומי יומא	עלים לחופה
שבת	כה	עג	רלה	לה	נה	סח
א	כו	עד	רלט	לוח	נו	סט
ב	כז	עה	רס	לט	נז	ע
ג	כח	עה	רסא	לט	נח	עא
ד	כט	עה	רסב	מ	נט	עב
ה	ל	עז	רסג	מז	ס	עג
ו	א	עז	רסד	מא	סא	עד

התורה הזמנית: ליקוטי מוהר"ן קמא, סימן י"ח

עיון

(על פי ליקוטי הלכות, שלוחין הלכה ג)

רבינו התכוון אלי!

-- כל דיבור שייצא מפיו הקדוש, או מפי רבי נתן, או מגדולי אנ"ש שהיו אנשי אמת, כשיש דיבור כזה ואני שומע אותו, אפילו אם זה לא כתוב בספר, אבל אני שומע את זה, אני צריך לחשוב 'למה אני שומע את זה?' אם אני שומע את זה, מתכוונים אלי.

תקשיב היטב לדיבור, זה נוגע אליך גם כן, כי אם זה לא היה נוגע אליך, לא היית שומע את זה.

לוקחים תורה שרבינו מדבר שם מאמונה, ומתכוונים גם אלי, האם אין לי אמונה? הלא יש לי אמונה, הרי אני מאמין בה'.

אמונה היא תפילה. כשהש"ת עוזר ומרגישים את מעלת כל מילה בתפילה, רק אז אפשר להתחיל להרגיש כמה אני רחוק מזה, כמה אני רחוק מזה, אני מוציא דיבור מהפ, האם זה עם כל האמת? נמצא שהדיבור שייך גם אלי.

כך הוא חושב לו, 'רבינו לא מתכוון אלי, הוא מתכוון שם לרחוקים, אבל אני, זה הלא אני, מה, הוא מתכוון אלי?'

אם רבינו אומר את זה, הוא מתכוון אלי!

היו אצלינו אנשים ספורים בלבד שידעו והרגישו את זה.

היו כאלה זקנים שהיו צועקים על הציון של רבינו בקולי קולות.

רבי ישראל מטראוויץ זצ"ל זקן ואיש צדיק, וצועק על הציון של רבינו 'ראה מסוכן כמוני, כמוני' בכאלה צעקות.

איך הוא יכול לצעוק 'ראה מסוכן כמוני'? הלא הוא היה בצעירותו יהודי כשר, ובוודאי בזקנותו, איך הוא היה יכול לצעוק כך?

אבל אם מדברים מאמונה ויודעים שזה מה שרבינו רצה, וזו האמת שבדרך של רבינו, יכולים גם בגיל תשעים לצעוק 'ראה מסוכן כמוני'.

דיבור של רבינו, צריכים לדעת - שייך לכל אחד. כל אחד כפי ערכו. אם אני שומע את זה, מתכוונים אלי ג"כ.

הש"ת ירחם עלינו שאת זה נזכה לזכור טוב, שיש לנו רבי רחמן, ורבינו רצה רק שכל אחד ימשוך את עצמו אל האמת, שזה נקרא 'תמימות ופשיטות' כל אחד כפי ערכו. ואז יהיה בן אדם אחר לגמרי, מהות אחרת לגמרי.

נצור לשונך הלכות לשון הרע

אסור לספר על מידות רעות שיש באדם, כגון לומר עליו שהוא בטלן, קמצן, גאווה, אכזר, או כעסן.

וכן אסור לספר על אדם סיפור שמתוכו ניכר מידותיו הרעות, למשל:
א. לספר על אדם שבאו לבקש ממנו צדקה והוא נתן להם חצי שקל וביקש עודף.

ב. לספר על אדם שאינו הולך לחתונה אם לא יתנו לו סידור קידושין או לברך שבע ברכות.

ג. לספר על אדם שרק אומרים לו מלה אחת, ותיכף הוא מתחיל לצעוק.

ד. לספר על בחור שישב לו בנחת באוטובוס, ונתן לזקנים לעמוד. ואפילו לספר על על אדם שאינו נוהג באחד מהמידות שישבו החכמים, כגון אם מספרים על אדם שהחזיר עלבון כשהעלבו אותו שלא כדיו, ולא היה מן הנעלבים ואינם עובלים. אסור, משום הורדת ערך. [קיצור הל' לשה"ד]

וְאֵתָהּ שׁוֹנֵא וּמְמַאֵס בְּתַכְלִית הַשְׁנֹאָה וְהַמְאִיס אֶת כָּל מִי שְׂרֹצֶה לְעוֹדֵר דִּין וְלַהֲלִשִׁין וְלַקְטֵרֵג חֵס וְשִׁלּוּם עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל עִמּוֹ, וּבִפְרֵט בְּשַׁעֲרֵה שְׁהֵם נְזֻפִים מִלְּפָנֶיךָ עַל יְדֵי חֲטָאֵיהֶם וּפְשָׁעֵיהֶם וְעוֹנוֹתֵיהֶם, אֵךְ עַל פִּי שְׁחָטְאוּ לְפָנֶיךָ בְּאֵמֶת:

(ליקוטי תפילות לח)

לתת מעמד של כבוד לתפילה

הכולל, לעבודה. אדם מתעורר בבוקר ומזכיר לעצמו מה הוא צריך לעשות היום, להספיק היום כך וכך, לרוץ לפה ולשם, לסדר טרדה זו או אחרת, ודבר אחד אינו מעלה בדעתו ברשימת המטלות והוא: אני צריך היום להתפלל שחרית מנחה מעריב.

אם התפילה היא הדבר החשוב ביותר הרי שזו בראש רשימת המטלות. וגם אם אני יכול להתפלל בכל הכח ויגיעת המחשבה, בכל זאת יש ליחס לכך מקום של כבוד וחשיבות בתוך סדר היום, ועל כן יש להשתדל לקבוע מקום קבוע אל התפילה, לבוא מוקדם אל התפילה, להמתין אל תחילת התפילה, לקחת סידור ולהתחיל לכל הפחות לנסות לומר את תיבות התפילה, מילה במילה בנועם ובמתינות.

וגם אם ממחר הנך הבוקר לענייך, או שאין בכוחך להתפלל, בכל זאת אם יש לתפילה מקום מכובד בלב, ממילא תשתדל לכוון אפילו אם יהיה במהירות יותר מן הרגיל, כי התפילה בכוונה הוא לא רק בכמות הזמן. **וגם אם לא לכוון, לפחות לשבת בבית הכנסת בלא להסתכל על השעון ולפקה, אלא להתחבר למציאות שסביבך, אתה באמצע הדבר המשמעותי ביותר שיכול להיות עמך היום.**

ורביז"ל כבר אמר שצריך לגאול את התפילה מהגלות שחפצים להיפטר ממנה (עיי' ליקו"מ סי' א' תנינא).

רביז"ל אמר 'גאר מיין זאך איז תפילה' - כל הענין שלי הוא תפילה, ולכן דע לך אחי, שיש להשקיע בענין התפילה הרבה כוחות ויגיעה - ולכל הפחות לתת לו מעמד של כבוד בסדר יומך העמוס או המבולבל.

ואף שיש הרבה מאוד דרגות בענין היגיעה בתפילה, וכמו ששמענו מעשיות מהצדיקים הגדולים, ואפילו בדורות הסמוכים, ראינו אצל חסידים ואנשי מעשה עבודות עצומות בכוונת ודביקות התפילה, ודווקא משום כך הבעל דבר מנסה לפעמים להרחיק את כל המושג של תפילה מאנשים שמרגישים את עצמם 'פשוטים' וכאלו אינם שייכים לעובדי ה' בתפילה.

אך אתה אחי חזק ואמץ, תכניס בליבך שהתפילה שייכת לכל יהודי ויהודי, ואם רביז"ל אמר 'כל הענין שלי הוא תפילה' ממילא בהכרח צריך אתה לקחת את התפילה ברצינות - וגם אם אינך יכול להתפלל כמו גדולי המתעבדים בכוונת התפילה וריכוז המחשבה בדביקות עילאית [כפי מה שהנך מצייר בנפשך מהו 'תפילה'], בכל זאת יש מספיק באמירה זו של רביז"ל [וכן בעוד מאמרי חז"ל] לעורר אותנו אל התפילה, **ולכל הפחות להתייחס אל התפילה ביחס של הדבר החשוב ביותר של היום.**

בעולם מקובל להתייחס אל התפילה כדבר שצריך לגמור ולהפטר ממנו. אדם רגיל לומר: קודם אתפלל ואז 'אתחיל את היום', אך אל

הליכות

שיחות ומנהגים

הננה לשבת ג'

וכשנתקרב לאנ"ש נהפך לעובד ה' מופלג. בערב שבת בחצות היום, בעוד שחבריו הסוחרים היו יושבים בחניויותיהם ועסקו במסחר, היה הולך כבר לבוש בבגדי שבת לבית הכנסת לקבל את קדושת השבת. (שיח שרפי קודש ד רפה).

וכך כותב מהר"ת לבנו (על"ת רכח): ועיקר ההנחה (-לשבת קודש) הוא הרצון, לזכור בפשיטות את השבת בכל יום יום, 'זכרהו מאחד בשבת', מכל שכן וכל שכן כשמגיע שלשה ימים קודם שבת, ובפרט מיום חמישי, שכל ישראל מכינין עצמן על שבת, וכל אחד רץ ומתייגע לקנות קמח ובשר וכו' לצורך שבת, מי יוכל לשער ההתנוצצות שבליבו מה שנעשה מזה שעשועים נוראים בכל בעולמות, בוודאי אשרינו!

דרכי נועם

חיפוש אור הצדיק בתורתו הקדושה

ביאורים על תורה י"ח קמא - התורה הזמנית

ע"פ שיעורי הגה"ח ר' ניסן דוד קיוואק שליט"א

ג. ולפעמים חושב אדם בעצמו שיש לו רחמנות על העולם ורוצה בהנהגתו, ובאמת זהו הרוצה אחר הכבוד, ותולה רדיפתו ברחמנות, ובאמת הוא רחוק מרחמנות הזה, כי כל זמן שאין לאדם אמונה בשלמות שאין שלמות אחריו, בודאי אין לו לקבל המלכות והנהגה, ואפלו מי שמאמין באיזה דבר שהוא מדרב"י האמרי (עיי' תוספתא שבת פרק ז, ה), אף על פי שהוא מאמין בהשם יתברך, בודאי אין לו לקבל המנהיגות, כי המנהיגות עקרה בבחינת רחמים, ועקר הרחמים בהסרת עבוי"ם אפלו שמץ עבוי"ם, ואפלו קשה הוא אומר צבי הפסיקו (סנהדרין דס"ה): אין לו רחמנות בשלמות, בכן אין לו לקבל המנהיגות אפלו מי שיש לו אמונה גדולה עד שיפשפש את עצמו שלא ישאר אצלו אמונות שאין צריך להאמין בגון דרכי האמרי הנ"ל ושיהיה "המים עם ה' אלקינו" (דברים יח) אז הרחמנות באמת ולו ראוי להנהיג אבל מי שאין לו אמונה בשלמות ונדמה שיש לו רחמנות על העולם ורוצה להנהיג את העולם זה בחינת (סוטה מ"ט): והמלכות תהפך למינות כי מעט המינות פוגם במלכות בבחינת ההנהגה ומהפכה למינות כמו שמהפך את המלכות לעצמו שהוא מין מעט.

ההנהגה תלויה ברחמנות

הנה כפי שנתבאר קודם (באות, ב), עיקר ההנהגה היא מבחינת הרחמנות, כי באמת הצדיקים משמים עצמם כשיריים, ומרגישים שאינם ראויים כלל להנהיג, וביאור הענין הוא שנדמה להם שאין בהם להאיר בישראל את התכלית גם מתוך ריבוי הנסיונות שיש בעולם, ואין מוצאים דרך לזה (וכפי שבאר מוהר"ת בהלכות שלוחין ה אות ט) מוחמת שבאמת מוכרח להתחיל עם בחינת אתערותא דלתתא של כללות ישראל, וקשה מאוד לעזור לבעל בחירה. אבל אף על פי כן, ע"י שנמתק הדין כפי הפרת הכעס ברחמנות, כן נמשך רחמים וחסדים, ומכאן זה מתעורר בהם רחמנות על ישראל, ועי"ז הם מתעוררים להמשיך על ישראל בחינת חסד ורחמים (בבחינת ותעטרני חסד ורחמים), ועי"ז מאירים בהם את הארת התכלית גם במקום התגברות הנסיונות שהם בחינת רוגז וכפי שנתבאר כל זה לעיל.

החיפוש אחר מנהיג הוא כדי שיאיר לנו את האמונה

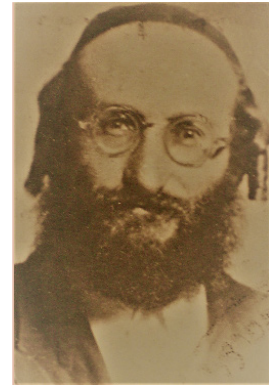
ועל זה ממשיך רבינו לכבד שאף שבאמת הרחמנות האמיתית היא להנהיג את ישראל ולהאיר בהם את הארת התכלית, ועלינו להשתדל לפעול שהצדיקים ינהיגו את ישראל ויאירו בהם את הארת התכלית, אבל צריך לדעת את מהות הענין, כי יש פעמים שאדם באמת לא ראוי להנהיג ורק נדמה לו שהוא מרחם על ישראל ורוצה בהנהגתם, אבל באמת אינו כן, והסימן לזה שהוא ראוי להנהיג הוא רק כשיש לו אמונה בשלימות ואין לו שמץ של עבודה זרה, ואף לא שמץ של מחשבה של דרכי האמרי שהם גם כן בחינת עבודה זרה.

והנה בענין זה רבינו נכנס לענין המנהיגים מי ראוי להנהיג, אבל ודאי שעיקר הנקודה הוא כלפינו, לדעת מה אנחנו צריכים לחפש במנהיג (ובוודאי כולם אהובים וכו' וצריך לכבד את כולם כפי שהזכיר ע"ז רבינו ז"ל, אבל עיקר הענין שידע האדם מה הוא צריך כדי לבוא לתכלית) שהוא מנהיג כזה שיאיר לו את אור האמונה והתכלית גם במצבי רוגז וחסרון, על ידי הארה של שעשועי העולם הבא, שעל ידי זה מתחזק ומשלים עבודתו.

ארבעים שנה בדרך לאומן

אך לאחר ארבעה שבועות של ניסיונות שלא צלחו, כששום גוי מקומי לא הסכים לסייע להם בהברחת הגבול מפחד השלטונות, שבו בני החבורה על עקבותיהם בדרך חזרה ללודז', לרבי הרבסלבי ברחוב סולדא 5, שם שקדו על הגמרות ועל ספרי רבינו הקדוש. "כנראה שנאלץ להסתפק ברצון" - חיזקו האחד את חברו. אך אברהם יעקב מעולם לא הפסיק להשתוקק לזכות באותה הבטחה נוראה שהבטיח הרבי לכל מי שיבוא אל קברו. נסתרים דרכי ה'. כעבור שנתיים עלה אברהם יעקב עם משפחתו לארץ הקודש ובזכות זאת ניצל מהשוואה האיומה שפקדה את חבריו בפולין. את מקום מגוריו קבע ב'חצר וורשה' שבעיר העתיקה במעלה רחוב חרון, סמוך לבית הכנסת של חסידי ברסלב, והיה יוצא מידי לילה בחצות מחוץ לישוב, יחד עם רבי שמואל שפירא, להתבודדות בשדות שבאזור קברי הסנהדרין.

ארבעים שנה לאחר ניסיונות ההברחה ההם בפולין, בשנת תש"ל, זכה רבי אברהם יעקב למה שלא זכו אחרים באותם ימים, להגיע לציון

חושק ומתגעגע ושובר את המניעות

רבי אברהם יעקב גולדרייך זצ"ל

המשייטת מעל לראשם, בקוצר רוח המתינו עד שהחושך שב לתפוס את מקומו, ורק אז המשיכו לזחול. לאט לאט זחלו, הברכיים כאבו, וכפות ידיהם מלאו בוץ שחור. "עוד קצת" - חיזק אחד את רעהו - "הגבול קרוב מאוד, רק יסוהו החיילים את דעתם לעשר דקות, ואנחנו בצד האוקראיני".

שוב הופיעה אלומת האור, ובעקבותיה עוד אחת, בלית ברירה נאלצו להשתטח על האדמה, כשהם מתבוננים בדאגה באיילת השחר העולה ממזרח. היה זה המבוגר שבחבורה שהחווה באצבעו אל השמים ההולכים ומתבהרים. השנים הבינו את הרמז - גם הלילה לא יחצו את הגבול, עליהם למהר ולחזור על עקבותיהם טרם יפציע השחר והם יתגלו חלילה על ידי החיילים, אשר עלולים לירות בהם.

ארבעה שבועות שהו בעיירת גבול זו, את הימים בילו בבית המדרש של העיירה באמירת תהילים ותפילות, ובלילות ניסו בכל פעם מחדש לחצות את הגבול.

רבינו הקדוש!

בימים ההם, ימי הקומוניזם, היה זה חידוש מופלג, ורבי אברהם יעקב בעוצם ענוותנותו ומידת האמת שבקרבו, לא סיפר לאיש על נסיעתו לאומן, אפילו לא לבתו היחידה ולחנתו. שמה חס ושולם נתנגב ללבו מחשבה של ישות, או לחילופין תגרם חלשות דעת וקנאה לאי-מי. בדרך לא דרך נתגלה הדבר על ידי חסיד קרלין ששהה עמו בברית המועצות.

זה היה רבי אברהם יעקב, חסיד אמיתי, אשר לאורך עשרות שנים כסף והתגעגע וטיכס עצות כדי להגיע לרבו, וכיון שזכה לכך בזקנותו, העדיף לנצור את הסוד בינו לבין קונו ולא להתפאר על חבריו.

ארבעים שנות כיסופים ניצחו את המניעות. כעבור שש שנים מאותה נסיעה, נסתלק רבי אברהם יעקב לעולמו, כשאת ההבטחה הנוראה של הרבי הוא נוטל עמו כשטר-נצחי לעלמא דקשוט.

(ע"פ הספר 'בצילו של הרבי')

תשובות יתקבלו עד יום ראשון בשעה 19:00

לחידודא

תשובה לחידה הקודמת:

מהיכן נמשנת החכמה להמציא מכשירים חשמליים? "נולם נמשכים מחכמות התורה, וכל חיותם וקיומם ע"י אמונת חכמים". (ליקוטי הלכות פיקודין ה, טז. ע"ש).

הזוכה: א. ח. ש. ירושלים
זכה בשובר זיכוי ע"ס 100 ש"ח עבור טיסה לאומן.

על איזה מצווה אומר מוהר"ת "שהוא עיקר הכל"?

פרד"ג יג

מהות ההנהגה

כי עיקר תפקיד ההנהגה מבואר מקשרי הענין ועל פי המבואר באות ו' בענין ההנהגה, שהצדיקים מנהיגים שכל דבר שבכולם יהיה מקושר לתכלית העולם הבא ולעבודת ה', ובדרך שפתח רבינו בתחילת המאמר. וכן מבאר שם שיש דבר ה' בכל דבר, ואי אפשר להנהיג ולצוות אלא על ידי הדיבור, וזה עצמו ענין ההנהגה, כי כשמתקנים את שלמות האותיות מהחסרון (והרונג) שיש בו, באמונה בהש"ת, נמתק הדין, והעולם יוצא מאחזית הדין והכעס שנאחז במלכות, שהוא עצמו ענין 'הסתרת פני השם יתברך' (המבואר לעיל באות ב), ועל ידי ההמתקה הזו יודעים שאפשר לעבוד את ה' בכל דבר.

ביאור ענין דרכי האמורי

והנה פשוט ענין דרכי האמורי היינו ענייני ניהוש וכדו' שהיו נוהגים בו האמורים, וענייני מה שאדם סבור שאם קרה לו מקרה כזה וכזה, סימן שיצליח או לא יצליח, עיין בשולחן ערוך (י"ד סימן קעט סעיף ג), ועיין עוד במסכת שבת (דף סז ע"א וע"ב) ובתוספתא שבת (פ"ז ופ"ח) באריכות בזה, והפוסקים דנים בהרבה דוגמאות באיזה מהם יש דרכי האמורי ובאיזה אין, אלא שעל כל פנים הכלל הוא שהסימנים שבדרכי האמורי יסודם בשני דברים, א' אמונה בכוחות הטבע, ב' שכל רצונו של האדם הוא בהצלחה גשמית (ועיין בלשון מוהר"ת בהלכות מעונן ומנחש הלכה ג אות ד - ה באריכות).

כי עיקר התפקיד של המנהיג הוא להאיר את האמונה בשלמות, וע"כ אם יש לו דרכי האמורי אינו יכול להנהיג, כי מחפש ההצלחה - בענייני העוה"ז, ולכן עוסק בסימנים וכיוצא איך יצליח בעוה"ז, ונכלל בזה אמונה בטבע, שתולה דברים בכוחות הטבע כאילו יש בהם כח והשפעה. ואף כשאין דבר איסור מדינא, וכגון כשאינו סומך על זה לגמרי (ועיין בריטב"א חולין צה:) שבאופן זה אינו אסור מדינא, אבל הוא 'בחינת' דרכי האמורי, שעושה עסק מדרכי העוה"ז ולא מכניס בכל עסקיו ומעשיו את האמונה והתכלית.

ובזה מתבאר לשון רבינו 'אפילו כשהוא אימר צבי הפסיקו', היינו שאע"פ שאינו הולך 'בדרכי' האמורי, האסורים מדינא, שזה כל סדר הנהגתו בעולם הזה, אבל לפעמים הוא אומר כן אף באופן המותר וכנ"ל, גם זה הוא בחינת שמץ עבודה זרה שאין זה המנהיגות הראויה (והוא הפך דבר ה').

וזה הכוונה שהמלכות תהפך למינות, היינו שבמקום שהיה נעשה מזה בחינת רחמים ע"י המתקת הדין, נעשה בחינת דין (שהו שורש בחי' המינות), ועי"ז מתגבר בעולם בחינת הכעס וחסרון האמונה.

וכפי שנתבאר קודם, אף שפשוט דברי רבינו בזה כלפי המנהיגים, אבל עיקר הכוונה בזה למעשה הוא כלפינו שזה המנהיג שאנו צריכים לחפש, מי שמאיר לנו את האמונה בשלימות, איך שכל העולם הוא אלקות בלי שום אחיזה לדרכי הטבע, ובוודאי לא שהחיפוש יהיה רק ישועה גשמית, או מוסדות מסודרים וכדו', שזהו פגם גדול ביסוד החיפוש אחרי המנהיג.

יכולים לעלות במעלות ההר ולהגיע לתכלית שהוא בחינת קדושת ארץ ישראל, אך הם הלכו אחר שכלם והחטיאו, כי הוציאו דיבה על הארץ.

וכן אנו, עלינו לברוח מללכת אחר שכלנו ולהתבטל להצדיק שהוא בחי' משה ולגנוב את הזמן שאנו יכולים לעבודת ה', ואז נזכה גם אנו לעלות את ההר ולהגיע לתכלית ולהשתעשע עם הרב"ה בארץ ישראל, אמן.

וע"פ המגלה עמוקות על הפסוק לפני כן "הבו גודל לא": עיקר אמונה נתלה בענייני אמון. וזה מה שכתוב אח"כ "ויאמר אסתירה פני מהם". והרמז: לפי התמעטות האמונה - שלא עונים אמן בכוונה - כן הסתרת פני ה' רח"ל.

ומידה טובה בודאי מרובה וכדברי הש"ח: ועל ידי אמון יושפע שפע רב טוב בכל העולמות.

גרשון קלצקי

לכבוד מערכת עלה לתרופה "עלו זה בנגב ועליהם את ההר". אומר רביז"ל בתחילת התורה: דע כי לכל דבר יש תכלית, ולתכלית יש עוד תכלית אחר, גבוה מעל גבוה. וכל יהודי צריך לטפס במעלות ההר כדי להגיע לבסוף לתכלית שהוא שעשוע עולם הבא "השפיץ של ההר". והמרגלים קבלו רמז 'עלו זה בנגב', והיינו שמשא רבינו אמר להם עצה: תתנהגו כמו 'גנב' (אותיות 'נגב'), כמו שרבינו מסביר בתורה רפ"ד שכששואלים אחר מאה ועשרים שנה 'קבעת עינים לתורה' - ש'קבעת' הוא מלשון גזילה (כמו 'קבע את קובעייהם נפש', עיי"ש) ואם היו המרגלים מקשרים את עצמם לתורת משה ולצדיק עצמו, בוודאי היו

בברכה ובידידות

יצחק שטרנברג

שלום וישע רב!

מובא בקיצור ליקוטי מוהר"ן על תורה זו, באות ג: לפי התמעטות האמונה כן הסתרת פני ה' וחרון אפו ח"ו ואזי הצדיקים בורחים

טעם גן עדן

ליקוטי מוהר"ן למעשה | תורה יח [ז]

הבנת עומק דרכי ההתחזקות של רביז"ל

א] כאשר הצדיקי אמת לוקחים את כתר המלכות להנהיג, הוא מחמת שנמשך עליהם הרחמנות של השי"ת שרוצה לקרב את כל עם ישראל אליו, וכיון שמשגיגים את הרחמנות של השי"ת על כן הם מתעוררים ברחמנות גדולה מאוד, ו'בזאת הרחמנות הם מנהיגים את העולם'.

ב] כאשר אדם נופל למצב של רוגז ודין, ודייקא אז מתעורר להמשיך על עצמו את הרחמנות הנפלאה של השם יתברך כפי מה שמגלים הצדיקים, אזי בזה הוא מקרב ומחבר את סוף המעשה של העולם הזה - שהוא תכלית הרוגז, אל ראשית המחשבה של השי"ת בבריאת העולם שהוא גלגול רחמנותו יתברך כפי מה שיתגלה בשלמות בעולם הבא.

ג] ובה מתגלה עומק תורת ההתחזקות של הצדיקים, המחזקים את האדם בשבעה משיבי טעם, שנדמה לפעמים שהם דברי התחזקות בעלמא לעודדו שלא יתייאש יותר, אך האמת היא שאדרבא, כל תכלית הבריאה הוא שיהיה 'דוג' כדי שיתגלה שם בעצמו 'הרחמנות' וכל דיבורי הצדיקים.

ואין הכוונה רק שמחמת הרחמנות שלהם הם מתרצים בהנהגת העולם, אלא שכל מהות הנהגתם הוא בזאת הרחמנות, והיינו שהלימוד שהם מלמדים את העולם הוא הרחמנות הזה בעצמו, 'בזאת הרחמנות הם מנהיגים את העולם' - שהם מאירים בעולם שידעו מזה הרחמנות של השם יתברך.

ב] כל התורה של הצדיקי אמת יחיד הדורות, מושתת על יסוד ה'רחמנות', כל עצותיהם הרבות שגילו לנו, הוא בשביל גלגול את הרחמנות של השם יתברך. הם מלמדים אותנו איך כל מצוה הוא גילוי הרחמנות של השם יתברך המרחם על יהודי לקרבו אליו, הם מגלים לכל אחד כמה רחמנות יש להשי"ת עליו, וכמה הוא אוהב אותו בכל מצב, ועד כמה אמת הוא הדבר שהשי"ת רואה כל נקודה

התקרבות לצדיק על ידי המניעות

בנינו עסק רבות לבאר את היסוד של המשכת רוח הצדיק לתלמידיו, בין בחייו ובין בהסתלקותו, וזה עיקר דרכו של רביז"ל כידוע.

את עומק ההתקשרות בין הצדיק ותלמידיו מבאר רבינו בלקוטי מוהר"ן (ס' סו) כי החיות של הצדיק היא שני רוחות, רוח למעלה ורוח למטה, וכשהצדיק מסתלק יורדת הרוח דלעילא למטה ומתאחדת עם הרוח שלמטה, וכיון שהרוח שלמעלה אינו יכול לסבול את העולם על כן מושך עמו למעלה את הרוח שלמטה, וכך נסתלק הצדיק.

ולכן התלמיד שמקושרים לצדיק בהתקשרות עצומה כמו ענפים לאילן, עד 'שהוא מרגיש בעצמו כל עליות וירידות שיש להצדיק' הרי כי בעת הסתלקות נפש הצדיק בכל בחינה שהיא הוא מקבל את הרוח דלעילא היורדת לקבל את רוחו וזוכה לפי שניים ברוח הצדיק.

ואף מי שלא זכה להתקשרות גמורה שכזו ולכן אינו מקבל את רוחו בשלימות, מכל מקום כל אחד כפי כמה שמתקרב לצדיק, ועוסק בלימוד תורתו והשאר תורתו ודעתו, בוודאי זוכה לקבל פי שניים בין באתגליא בין באתכסא.

יורץ אחרי אליהו

וכך מצאנו עניין זה אצל אליהו הנביא ותלמידו אלישע, שאלישע ידע מה שלא ידעו כל שאר חבריו

עונג הפרשה

ארץ אוכלת יושביה

ארץ אוכלת יושביה (במדבר יג, לב)

עומק מעשה המרגלים מבואר בכתבי האריז"ל (עץ חיים שער לב פרק ד-ה ועוד) שדור המדבר ובפרט המרגלים עצמם נמשכו ממקום גבוה מאד, שהוא למעלה מבחינת ארץ ישראל ועל כן לא היו יכולים להכנס אליה.

לכאורה הדבר תמוה, אם כן למה נעשו כל כך על העוון הזה, והרי הם במדרגה גבוהה מארץ ישראל ואיך ירדו אליה.

מבאר מוהר"ן שפנימיות כח ארץ ישראל הוא לקשר את הקדושה למטה, לחבר את חיי החולין ואת עבודת האדמה להשי"ת, המרגלים היו גבוהים מאד ולא היו יכולים להתחבר לחיי החולין, לא האמינו שאפשר לחבר בין גדלותם ורום קומתם הרוחנית לחיי אדמה, חיים שמחוץ לשבעת ענני כבוד, חיים של טרדה ורדיפה אחר המחיה והכלכלה, חיים המעמידים לאדם נסיונות רבים.

מתוך הסתכלות זו חזרו למדבר ודברו בגנות ארץ ישראל, ציירו לפניהם את הכניסה לארץ ישראל כדבר המאבד את כל העליה הרוחנית

אך אליהו הנביא, העמיד לו מניעות גדולות וחזקות, וניסה למנוע ממנו פעם אחר פעם מלכת אחריו, וניסה אותו ג' פעמים, ורק אחר שראה גדול הכיסופים שלו, שבכל הג' פעמים התעקש לילך אחריו, עד כדי כך ש"שבע" שלא יעזבנו - אז השפיע לו רוחו הקדושה.

והטעם שהיה צריך לעשות לו כאלו מניעות הוא משום, שרק ע"ז היה יכול ליצור צינורות וכלים לקבל שפע הרוח של "פי שניים", ע"י שהגביר החשק שוב ושוב, ורק ע"ז קיבל השפע בלי קטרוגים, ובלי "ריבוי אור" רק באופן מאוזן שיכול לעמוד בזה.

וכך הוא גם לענין ההתקרבות לצדיק, כשזוכה לכסוף לקבל אורו של הצדיק יכול לזכות לקבל "פי שניים", וזהו דווקא ע"י שיש לו מניעות גדולות, והצדיק בעצמו כביכול עושה לו מניעות ומראה לו התרחקות, והוא מתעקש ואינו עוזב בשום אופן, אלא אדרבה, מגביר החשק יותר, אזי הוא בונה כלים לקבל רוח הצדיק פי שניים, באופן ששייך לפי כוחותיו וכליו, בלי ריבוי אור.

זכנו השי"ת להתקרב לצדיקי אמת, ולקבל את רוחם ודעתם הקדושה בשלמות, אכ"ר.

לא לפחד ממלחמה - כי לכך נבחרת

ישנם שני סוגי התייחסויות של בני אדם איך להסתכל על נסיון. יש מי שנבהל ונחלש, וחושב מחשבות לא טובות על עצמו, ורואה את עצמו כ'לא יוצלח' מכך שיש לו יצר הרע גדול כל כך. ויש מי שמתייחס להיפך, הוא יודע שאין בעיה בעצם ההתגברות הרע אצלו, שהרי לשם כך בא לעולם, וכל הנחת רוח של השם יתברך הוא דווקא משום שיש נסיונות, וממילא בכל פעם שמתעורר כח הנסיון מחדש, הוא אזור חלציו ומלביש בגדי מלכות שהרי 'כל אחד מישראל יש לו בחינת מלכות' (ליק"מ ס' נ"ו), ויוצא למלחמה, ואף שלא תמיד מנצח בפועל, אבל הוא מלא סיפוק מעצם המלחמה - זוהי הסתכלות של 'מלך'.

כמו מלך שהתאמץ לרשת את כסא המלכות, ותיכף למחרת יום המלכות נכנסים אליו שרי המלוכה עם שאלות דחופות שכל הצלחת המלוכה תלוי בהם, ורק הוא בכח סמכותו יש בכוחו לפתור. ואם הוא מלך 'לצרכו והנאתו' הרי הוא מתלונן על כך שמטרידים את מנוחתו על כסא מלכותו, אך אם הוא מלך שמבין מהות תפקידו, אזי אדרבא הוא שש ושמח על כך שסומכים עליו ויש בכוחו להעמיד ולתקן מה שצריך תיקון.

כל מחנך - אב או מלמד הוא מלך!

השם יתברך נתן חלק של מלכות שיהיה ביד כל אחד ואחד מישראל למשול ולשלוט על כמה מנשמות ישראל, והכל מושג בהשגחה פרטית, אלו נשמות יהיו תחתיו ואלו נשמות תחת אחרים, ויש להאמין שכל אחד קיבל תחתיו נשמות אלו בדיוק ממש כפי שהם נראים.

אך כיון שהמלוכה ניתנה לו שלא לצרכו והנאתו, על כן אין לאב או למלמד להתלונן ולהיעצב כאשר מתגלה איזה קושי אצל בנו או תלמידו, אדרבא בשביל זה קיבל כח של מלכות כדי להשפיע על החניך לבחור בטוב.

ואל יעס או יכבה שהיה רוצה שבנו יהיה טוב יותר ללא שום נסיונות, שהרי זהו בדיוק המלכות - להתמודד מול הנסיונות - ולהכנס למלחמה לסייע בעד חניכו להמליך את ה', בדיוק כשם שאסור לאדם להבהל כאשר מתעורר אצל עצמו נסיונות.

כל הכח להתמודד מול הבעיות המתעוררות אצל הנער, תלוי כפי כמה שהמחנך מבין את תפקידו לעת כזאת, שקיבל מלכות מאת ה' רק בשביל להגדיל את מלכות ה' ולא בשביל צרכו והנאתו.

דבר זה מוטל מאוד על המחנך ליישב דעתו היטב בכל יום על מהות תפקיד עבודתו, ולא למעול בתפקידו לקחת המלכות לעצמו, שאזי האופן בו ניגש אל חניכיו הוא באופן של כעס עליהם ובושה מעצמו שיש לבניו כאלו נסיונות והתגברויות, אך כאשר זוכר את תפקידו באמת, אזי אזור חלציו בכל עת שעולה ומתעורר איזה בעיה חינוכית, ומבין שכעת צריך לחום ולכבוש עוד שטח למלכות ה'.

מתחדשים

אומן ר"ה תשפ"ב: הציבור היקר נקרא בזאת להשיקע כוחות רבים בתפילה למען הראש השנה של רביה"ק, למען יסור מעלינו חרון אפו וברינה נבא שעריו. וכך כתב הרמב"ם: דובר זה מדרכי התשובה הוא, שבזמן שתבוא צרה ויזעקו עליה וירעו ידעו הכל שבגלל מעשיהם הרעים הורע להן ככתוב עונותיכם הטו וגו'. וזה הוא שיגרום להסיר הצרה מעליהם (רמב"ם הל' תעניות).

השבוע בגיליון: עניינו של רבינו הוא התפילה. ואיפה אתה...? אלו יאוש! דיבורי דעת בכלי המעשה במדור המרתק והמעשי "למעשה".

התורה הזמנית: ארגון 'תמימי דרך' מבקש למסור כי ההחלטה הסופית לגבי זהות התורה הבאה תתקבל אי"ה בסמוך לסיום תורה י"ח, אחרי התייעצויות עם ארגון לטייל בתורתו וראשי החבורות והכוללים העוסקים בתורה הזמנית. מיד כשתתקבל, נפרסמה כאן.

הופיע! הספר היקר "שבעה משיבי טעם" המלקט את דיבוריו החמים והמחזקים של מוהרנ"ת זיע"א במכתביו, כעת במהדורה חדשה ומורחבת הכוללת תרגום מאידיש, מראי מקומות ועשרות ציטוטים חדשים. להזמנת כמויות, ארגון 'אזמרה': 0533138400.

שבת מברכין תמוז: המולד יהיה ביום חמישי בשעה 9:15 חלקים (לוח עיתים לבניה). ראש חודש תמוז יהיה ביום החמישי ולמחרתו ביום השישי הבעל"ט.

י"ל ע"י מנון עלה לתרופה
בכל ענין או להצטרפות למנויים בדוא"ל
A028080148@GMAIL.COM
מקס או הודעה קולית 02-8080148
במקרים דחופים:
054-8591148 | 053-3175211
המערטת נסגרת מידי יום ראשון בשעה 19:00

החיזוק השבועי

כי באמת רק הענינים והאביונים קטני השכל שאינם בקיאים טיב העולם, רק הם סוכרים שאנשים פאלו; ההולכים בשיריות לבם, בדרךים הללו של המחקרים שהתחילו מחדש בעונותינו הרבים, יש להם כל העולם הזה וזהים בנות.
אבל באמת, מי שיש לו מח בקדקדו וקני בהם וקדריכהם, הוא יודע מעצם קרירות חייהם, שהם קלאים פעם ומקאבות יגון ואנחה כל ימיהם, וחוקקים שגם בכל עת על החסידים התמימים והקשרים על ששמחים שמחה אמיתית בהשם יתברך, ויש להם נחת רוח ושמחה גדולה בשפתות הטוב טובים וכיצא בזה בכל עת שאנו זוכים לחבר הטוב אשר היטיב עמנו השם יתברך, שהקדיקנו מן הטועים האלה, ושם חלקנו בחיים:
(ליקוטי חלמת פריה ורביה ג, לד)

יהלום

דברי רבנו ז"ל, כל דבריו בנחלי אש,
יודים עד עמקי יהושם להעלות
נפשות מבאר שחת, ועולים למעלה
משמי השמים. מי יערך שבהם, מי
יספר נוראות גדלתם, אין דגמתם:
(ליקוטי חלמת ברבות הריח ה, א)

אני כל כך רוצה להתקדש ולהתעלות, אך מה לעשות שמתגבר עלי נסיונות בענין שמירת עיניים?

א] רביז"ל גילה (ליקו"מ ל"ו) שכל התגברות היצר הוא קליפה שקודמת לפרי, וכמו כשאתה רואה קליפה שלמה של אבטיח אתה מבין שבפנים יש בוודאי אבטיח, כך בוודאי בכל פעם שמתגבר נסיונות בעניני קדושה תדע שבוודאי יש מאחורי נסיון זה התגלות חדשה בתורה שימוכן ומזומן בשבילך, והנסיון הזה הוא רק הסימן והעדוה לך שהולך להתגלות לך התחדשות בתורה.

ולכן אל תבהל כאשר היצר מתגבר עליך בפתע פתאום, כי אדרבא בגלל שניסית להתקדש, כעת מגישים לך התגלות חדשה בתורה, וצריך אתה לעבור נסיון לפני כן.

ב] העצה לך הוא לדעוק אל ה' זעקות מעומק הלב, כמו בגלות מצרים שעל ידי הצעקות שלהם שמע ה' וגאלם, כך גם על ידי הצעקות לה' זוכה האדם לבחינה מסויימת של גאולה והתגלות חדשה בתורה.

הלכה פסוקה מאת הרה"ג ר' שמעון אנשין שליט"א מ"צ דביהכנס' נחלת חן

האם חייבים להשתתף בחופה

למעשה: א. הרואה שמתקיימת חופה - מעיקר הדין חייב להשתתף בה. ודעת הגריש"א (מבכשי תורה כז עמוד נט) שאין חיוב להשתתף בחופה שאין מכיר אותם. ואם הדבר גורם לו לביטול תורה - אזי אם יש משתתפים אחרים בחופה באופן סביר, המיילק לא להשתתף יש לו על מי לסמוך (חינא וחסידא בכתובות שם דבכה"ג אפשר לסמוך על הפוסקים בסעיף ה. ובפרט אם הוא ביטול תורה דרבים, ש"א שאין צריך לבטלם בשבילה).

ב. מי שרק יודע שיש עכשיו חופה אבל אינו רואה אותה - המיילק שלא להשתתף בה יש לו על מי לסמוך (כיון שכן דעת הרבה פוסקים וכו'). אבל בוודאי מקיים מצוה בזה. אכן אם הדבר גורם לביטול תורה, נראה שאינו נכון להתבטל בשביל זה.

ג. מי שקיבל הזמנה לבוא לחתונה - אפשר להקל יותר ולא לבוא, כיון שבדרך כלל אין החופה נערכת בזמן הכתוב בהזמנה (הגרש"א שם, ומה גם שעצם חיוב בידוע ואינו רואה אינו ברור אצלו). אמנם אם מצפים באמת שישתתף, נראה שיש להחמיר ולבוא (כ"מ באר"מ שם שהזמנה להדיא חמור יותר). אכן אם רק המחותרים מצפים לראותו - אין לחייבו משום מצות הכנסת כלה, אלא היא מצות גמילות חסד גרידא.

ד. כשיש מספיק משתתפים במצוה זו - נחלקו הפוסקים אם עדיין יש חיוב על כל אחד להשתתף (ראה שיטמ"ק ומאירי בכתובות ז' א, שו"ת מהר"ם שיק א"ח ב, שד"ח שם, שבט הלוי ז' ג).

איך מקיימים אותה

א. בזמנים הקדמונים היו האנשים מלווים את הכלה מבית אביה למקום החופה, ובוזה היו מקיימים מצות הכנסת כלה לחופה (רש"י מגילה כט. ד"ה להכנסת). וכתבו הפוסקים שכיום נתבטל מנהג זה ואין מלווים אותה אלא הנשים, והמצוה היא לבוא כשהחתן מכסה את הכלה לפני החופה (ירושלמי אבה"ז סימן סה ה).

ב. וי"א שמקיימים אותה במה שחשובי הקהל יוצאים לקראת הכלה כשהיא מתקרבת לחופה (ט"ז שם ב).

ג. ונראה שכיום המצוה היא בעצם השתתפות בחופה. ואם כי לא מצאנו מפורש כן בפוסקים, מכל מקום נראה כן מדבריהם, שאם לא כן כמעט ואי אפשר לקיים כיום מצוה זו, כי הנ"ל עושים רק הקרובים ביותר, ואם לן לצורך מה האריכו כל כך אם חייבים לבטל תלמוד תורה ושאר פרטיה (וכן מוכח להדיא מדברי השד"ח וגדולי פוסקי דורינו המבואים הלקן. וכן הוא מסביר שאם יש כבוד ללוותה לחופה, כל שכן שיש כבוד בהשתתפות בחופה עצמה).

המצוה וחיובה

א. מצות הכנסת כלה היא מדרבנן, אך היא בכלל הנאמר בתורה ואהבת לרעך כמוך (רמב"ם פ"ד מאבל ה"א. ובסידורי התפלה כלולה מצוה זו במשנת אלו דברים, אך אינו מדברי מחז"ל). ועיקר המצוה להספיק צרכיה שתוכל להנשא (ש"ה פסחים נר מצוה ע, ש"ך י"ד שם א) וכן לכבדה כשמוכיחים אותה לחופה, וכדלהלן.

ב. מבטלים תלמוד תורה להכנסת כלה לחופה (רמ"א אבה"ז סה א). ואינו רק רשות לבטל תורה, אלא מחויבים בזה. ואפילו מי שתורתו אומנתו (חלקת מחוקק שם ב). ומבטלים אפילו תלמוד תורה של רבים, ואפילו אם לא יוכלו להתאסף אחרי זה ללימוד (ש"ע הרב ת"ת ד. ד. ודעת הגינת ורדים או"ח ז' ג, שבאופן זה אין מבטלים).

ג. דעת הרבה פוסקים שהחיוב לקיים מצוה זו נאמר רק 'למי שרואה' את החופה, אבל מי שרק 'יודע' שיש חופה אין שום חיוב בזה (ה"מ שם, העמק שאילה יד ב, ערוך השלחן סה ד, שד"ח חו"כ כב, שו"ת ציץ אלעזר ז' מט באבן יעקב ב. ב). וי"א שאפילו מי שרק יודע שיש עכשיו חופה, חייב בזה (בית שמואל שם ג). ודעת האגרות משה (או"ח ב' צב) שאם אינו מבטל תורה בשביל זה, לכל הדיעות חייב להשתתף אפילו שרק יודע מזה.